

Wpływy angielskie w kolokwialnej odmianie hindi – studium kontaktolingwistyczne

The impact of English on the urban variety of Hindi. A contact linguistics study

Tomasz Borowiak

INSTYTUT JEZYKOZNAWSTWA, UNIwersYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA
AL. NIEPODLEGŁOŚCI 4, 61-874 POZNAŃ

tomboro@amu.edu.pl

Abstract

This article aims at exploring the linguistic outcomes of English impact on colloquial, urban variety of Hindi. The goal is to establish what lexical elements are loaned and how they are adapted to the structure of UCH. It will also be examined whether UCH has recently undergone any structural interference from English, since such interference occurs in addition to extensive lexical borrowing.

Na początku XX w. pisano o greckim z Azji Mniejszej jako o języku, którego ciało pozostało greckie, podczas gdy jego dusza stała się turecka.¹ Jedną z innowacji w kapadockiej grece, w stosunku do odmiany standardowej, było zastąpienie fleksyjnej morfologii rzeczownika aglutynacyjną, wzorowaną na gramatyce tureckiej. Zmiana ta, niewątpliwie istotna z punktu widzenia struktury gramatycznej języka, nastąpiła nie inaczej jak na skutek sytuacji kontaktowej (ang. contact situation), zaistniałej między wspólnotami komunikatywnymi posługującymi się wspomnianymi językami.²

Generalnie rzecz ujmując, można stwierdzić, że sytuacja kontaktowa zawsze prowadzi do pewnych interferencji leksykalno-gramatycznych (zwykle w jednym z języków), a są one tym większe, im intensywniejszy jest kontakt interjęzykowy (por. Thomason 2001: 60). Częstokroć na drodze interakcji językowej powstają też etnolekty mieszane, składające się z komponentów co najmniej dwóch języków, przy czym dystrybucja tych komponentów może być bardzo różnorodna.³

¹ (Dawkins 1916: 198), cyt. za (Thomason 2001: 59).

² Por. Zabrocki (1963)

³ Język cypryjskich Maronitów posiada słownictwo greckie i arabskie, przy czym leksemy arabskie zasadniczo zachowują fonetykę, morfologię i składnię arabską, natomiast greckie - fonetykę, morfologię i składnię grecką. W kanadyjskim języku *michif* to przynależność komponentu

Przedmiotem rozważań w niniejszym artykule będą innowacje leksykalno-gramatyczne powstałe w kolokwialnej postaci języka hindi pod wpływem języka angielskiego.

Hindi i angielski będące od 1950 r. językami urzędowymi Republiki Indii, nie funkcjonują na zasadzie dyglosji rozumianej jako naprzemienne używanie jednego bądź drugiego języka w zależności od sytuacji komunikatywnej. W rezultacie takiego procesu następuje regularne przechodzenie z jednego etnolektu na drugi w obrębie tego samego kontekstu społecznego użycia języka (np. praca, rodzina, etc.), co prowadzi do zjawiska określanego mianem mieszania się kodów, a następnie do zapożyczeń oraz interferencji.⁴

Zanim przejdziemy do opisu poszczególnych typów interferencji występujących w kolokwialnym hindi, odnotować należy pewne fakty natury ogólnej. Po pierwsze, leksemy (a przede wszystkim rzeczowniki) obcojęzycznego pochodzenia, uległy na gruncie hindi asymilacji (zwłaszcza na fonetycznym i fleksyjnym poziomie języka) upodabniając się tym samym do jednostek rodzimych. Po drugie, nowsze zapożyczenia, choć adaptują się morfologicznie, zasadniczo jednak nie natywizują się (nie adaptują się fonetycznie). Biorąc natomiast pod uwagę adaptację morfologiczną zapożyczonych rzeczowników do struktury gramatycznej języka hindi, można wyróżnić zasadniczo jej trzy etapy: zerowa – rzeczowniki uznaje się za nieprzyswojone na gruncie hindi; częściowa – funkcjonują one na zasadzie składni zgody, jednak bez dodawania do nich końcówek fleksyjnych; całkowita – pod względem fleksyjnym leksemy obcego pochodzenia stają się nierozróżnialne od rdzennych.⁵

Wśród innowacji językowych występujących w kolokwialnej odmianie hindi (zwanej także mieszaną, czy zanglicyzowaną) można wyróżnić interferencje, które dotyczą wyłącznie leksyki, oraz takie, które wykraczają poza jej sferę, czyli interferencje strukturalne. Niejednokrotnie trudno jest jednak w jednoznaczny sposób rozdzielić obie grupy zjawisk. Rozstrzygnięcie czy dana innowacja ma charakter czysto leksykalny, leksykalno-strukturalny, czy też wyłącznie strukturalny wykracza poza

językowego do jednej czy innej kategorii części mowy determinuje jego dobór : francuska jest fraza rzeczownikowa, natomiast fraza czasownikowa oraz składnia zdania, oparte są na języku kri. (Por. Winford 2003).

⁴ Termin *zapożyczenie* pojmowany jest bardzo odmiennie w różnych ujęciach. Dla części lingwistów stanowi swoistą kategorię skalarną i częściowo nieostrą. Kachru (1978) rozpatruje jednowyrazowe wtrącenia (ang. code-mix) jako jedno z ekstremów pojęcia *zapożyczenie*. Na drugim końcu miałyby się znaleźć leksemy całkowicie zasymilowane pod względem np. fonetycznym czy też fleksyjnym. Inni lingwiści postulują rozgraniczenie między zapożyczeniami właściwymi, a zapożyczeniami ad hoc (okazjonalizmami). Jak dotąd jednak, brak jednoznacznych kryteriów pozwalających na wyraźne wyodrębnienie obu zjawisk. Ponadto, różni lingwiści rozmaicie pojmują granicę między zjawiskami zwanymi mieszaniem się kodów (ang. code-mix) oraz przełączaniem kodów (ang. code-switch). Na ogół przyjmuje się, że mieszanie się kodów to zjawisko wewnątrzzdaniowe (intrasentencjalne), podczas gdy przełączanie kodów zachodzi międzyzdaniowo (intersentencjalnie). Jest to jednak podział, który należy traktować jako umowny.

⁵ W tym miejscu należy zaznaczyć, że liczba rzeczowników obcych, które wykazują daleko posuniętą adaptację w systemie fleksyjnym języka hindi wzrasta ustawicznie.

ramy tego artykułu, przejdziemy zatem do prezentacji samych interferencji.

Jednym z najistotniejszych zjawisk występujących w odmianie mieszanej jest niewątpliwie hybrydyzacja. Zasadniczo wyróżnić można kilka typów procesów hybrydogennych oraz formacji w skutek nich powstałych. Są to m.in.:

➤ hybrydy utworzone w wyniku dodania do obcojęzycznych leksemów końcówek fleksyjnych. Można stwierdzić ogólnie, że zapożyczone rzeczowniki obydwu rodzajów odmieniają się według rodzimych typów deklinacyjnych (Tab. 1, 2 oraz 3).

➤ *hybrydy kompozycyjne* powstałe przez połączenie różnojęzycznych leksemów w nowe hybrydowe pod względem etymologii jednostki leksykalne. W znakomitej większości przypadków struktura hybryd kompozycyjnych stanowi kombinację bezpośrednio zapożyczonego leksemu należącego do klasy rzeczownika lub przymiotnika oraz leksemu rodzimego, najczęściej rzeczownika (np. *web-patrikā*, i.e. WEB + patrikā = web magazine; *photo-sanshlesan*, i.e. PHOTO + sanshlesan = photosynthesis; *votādhikār*, i.e. VOTE + ādhikār = right to vote; *midiyākarmī*, i.e. MEDIA + karmī = media worker; *vishvakap*, i.e. vishva + CUP = world cup, itd.)

➤ *hybrydy derywacyjne* złożone w głównej mierze z obcej podstawy słowotwórczej i rdzennych bądź zaadaptowanych (np. persko-arabskich) sufiksów takich, jak na przykład, *-iyat* (rzeczowniki abstrakcyjne: *hainsamiyat*, i.e. HANDSOME+iyat; *boriyat*, i.e. BORE+iyat), *-kar* (nomen agentis: *filmkār*, i.e. FILM+kār, *sarvekār*, i.e. SURVEY+kār), *-īkaran* (rzeczowniki abstrakcyjne, *-izacja*: *globalīkaran*, i.e. GLOBAL + ī+karan = globalization; *kampyūtarīkaran*, i.e. COMPUTER+ ī+karan = computerization; *nambarīkaran*, i.e. NUMBER+ ī+karan = numerization) oraz wiele innych.

➤ *deminutiva*: partykuła deminutywna *-sā* dodawana jest przede wszystkim do rzeczowników i przymiotników. Niech za przykłady posłużą: *fast food-sā*, *dispute-sā*, *natural-sā*, *simple-sā*, *unique-sā*.

➤ *hybrydowe czasowniki złożone* - tworzy się je przez połączenie zapożyczonego leksemu z podlegającym koniugacji czasownikiem posiłkowym *honā* 'być' (wówczas powstają czasowniki intransytywne) lub *karnā* 'robić' (za pomocą którego formuje się czasowniki transytywne). Można przyjąć, że pierwszy (nieodmienny) element jest komponentem leksykalnym, drugi natomiast pełni funkcję gramatyczną. Poniżej podajemy kilka przykładów: ABORTION *karnā*, ANNOUNCEMENT *karnā*, BOOK *karnā*, BOXING *karnā*, BUSINESS *karnā*, CASE *karnā*, CANCEL *karnā* ⁶, CEASE-FIRE *karnā*, CONFUSION *honā*, CONTRIBUTION *karnā*, SEDUCE *karnā*, COUNSELING *karnā*, CRIME *karnā*, CRITICISM *honā*, BORROW *karnā*, CARRY *karnā*, CO-OPERATE *karnā*, etc.

⁶ Pewne wątpliwości budzi kwestia transferu bezokolicznika, gdyż można sądzić, że komponent ten ulega w procesie zapożyczenia nominalizacji. Jednak istnieją przesłanki uniemożliwiające jednoznaczny interpretację tego zjawiska.

Obok jednostek leksykalnych o mieszanym językowo składzie morfemowym, inną ważną kategorię innowacji językowych, jak już wspomniano, stanowią interferencje w strukturze gramatycznej kolokwialnego hindi. Przykładowo, pewne całkowicie zaadaptowane zapożyczenia tworzą liczbę mnogą (wariancja w obrębie jednego artykułu prasowego) w dwojaki sposób – pluralizacja następuje przez dodanie końcówek liczby mnogiej z jednego bądź drugiego języka. Ponieważ zapożyczenia całkowicie zaadaptowane są uznawane za jednostki języka zapożyczającego, tworzenie liczby mnogiej za pomocą obcojęzycznych morfemów byłoby, z punktu widzenia morfologii, zjawiskiem nader nietypowym. Skoro dowolność ta występuje również, choć jeszcze w bardzo ograniczonym stopniu, z rzeczownikami rodzimymi, można przypuszczać, że transfer morfemu liczby mnogiej języka wyjściowego na grunt hindi jest zapożyczeniem strukturalnym stanowiącym pośredni efekt zapożyczeń leksykalnych. Godnym odnotowania jest fakt, że niekiedy spotyka się redundantne pluralizacje zapożyczonych rzeczowników (*shū+z+ō, risht+e+s*).⁷

Niejednokrotnie wraz z zapożyczeniem jednostki leksykalnej następuje transfer dodatkowych informacji gramatycznych, takich jak np. policzalność czy niepoliczalność rzeczownika. Analiza korpusu pokazuje, że część rzeczowników utrzymuje swoją charakterystykę w tym względzie, w przypadku innych natomiast, ulega ona zmianie. I tak np. *news* czy *information* przeniesione są jako niepoliczalne, podczas gdy *furniture* i *research* jako policzalne.⁸

Kolejną interferencję gramatyczną stanowią zapożyczenia rzeczowników o nieregularnej liczbie mnogiej. Tutaj poza zapożyczeniem słownikowym zanglicyzowany hindi przejął także nieregularną formę liczby mnogiej niektórych rzeczowników, np. *man-men, foot-feet, child-children, mouse-mice*, itd. Warto nadmienić, że pewne rzeczowniki liczbę mnogą tworzą również w sposób regularny (np. *child+o, mouse+o, man+o*), podczas gdy inne, jak *woman, tooth* czy *foot* tylko w zapożyczony sposób nieregularny.

Ciekawy wydaje się również fakt, że zapożyczone przymiotniki również często tworzą comparativus i superlativus za pomocą odpowiednich konstrukcji składniowych języka hindi, jak również stopniują się zgodnie z zasadami języka wyjściowego. W szeregu przypadków obydwa sposoby stopniowania występują w jednym zdaniu. Jak pokazują dane korpusowe, zapożyczone zostało stopniowanie zarówno syntetyczne, jak i analityczne,

⁷ Zjawisko współwystępowania morfemów przenoszących identyczne znaczenie gramatyczne zdarza się również wśród zapożyczeń persko-arabskich, np. *savālāto* (*savāl +āt+ ō*).

⁸ W standardowym hindi liczby mnogiej nie używa się zazwyczaj dla nazw substancji *sonā* 'złoto', rzeczowników abstrakcyjnych *javāni* 'młodość' czy zbiorowych *māl* 'towar'. Zachodzi zatem konieczność zbadania czy kwestia policzalności/niepoliczalności rzeczownika rdzennego ma wpływ na charakterystykę rzeczownika zapożyczonego (np. *machlī* 'ryba' – rz. policzalny, *fish* – w języku wyjściowym, rz. niepoliczalny). Na chwilę obecną brak wystarczających danych korpusowych aby dokonać takiej analizy.

choć na chwilę obecną nie ma zaświadczeń dokumentujących tę formę stopniowania dla przymiotników rodzimych. Dodatkowo, zanglicyzowane hindi zapożyczyło nieregularne stopniowanie niektórych przymiotników (np. *good, bad*).

W zanglicyzowanym hindi pojawiają się także interferencje dotyczące imiesłowów. Użytkownicy mieszanej odmiany hindi tworzą tę kategorię gramatyczną (od zapożyczonych czasowników angielskich) w sposób typowy dla standardowej odmiany języka (poprzez dodanie imiesłowu dokonanego czasownika *honā* ‘być’ do zapożyczonego czasownika jak w przypadku *nominet huā* ‘nominowany’) lub też bezpośrednio je zapożyczają (np. *nominated, personalized, computerized, etc.*)

Kolejnym rodzajem interferencji strukturalnych jest transfer prepozycji z języka wyjściowego. Standardowy hindi, poza nielicznymi wyjątkami, jest językiem zdecydowanie postpozycyjnym. W jego zanglicyzowanej odmianie, natomiast, obok rodzimych postpozycji używane są także prepozycje obcego pochodzenia. Najczęściej spotkać można takie prepozycje jak *with, without, czy out*.

Co więcej, z języka wyjściowego zapożyczane są także wyrażenia prepozycyjne (takie jak np. *up to date, out of fashion, out of focus*). W chwili obecnej jest jeszcze jednak za wcześnie, aby stwierdzić, czy zanglicyzowane hindi staje się językiem prepozycyjno-postpozycyjnym.

Innym typem interferencji wykraczających poza sferę leksyki jest zjawisko transferu niektórych leksemów wraz z towarzyszącymi im prepozycjami, które docelowo realizowane są jako postpozycje. Niech za przykłady posłużą: *focus on X* w zanglicyzowanym hindi mające postać *X par focus karnā, involve in X*, realizowane jako *X me involve karnā, czy qualify for X* przeniesione jako *X ke lie qualify karnā*. Jednak forma wyrażenia postpozycyjnego, którą rządzi dany hybrydowy czasownik złożony nie zawsze odpowiada analogicznym konstrukcjom w języku wyjściowym. Transfer strukturalny nie nastąpił w przypadku np. *X me bizi honā* ‘be busy in X’, jako że w języku wyjściowym wymagane jest użycie prepozycji ‘with’. Konieczne są zatem dalsze studia nad tym zagadnieniem.

Wśród innych interferencji, których zaistnienie należy przypisać kontaktowi językowemu znajduje się również konwersja. Badania pokazują, że w procesie zapożyczenia pewne jednostki leksykalne zmieniają swój paradygmat leksykalny, co wpływa również na zmianę ich właściwości syntaktycznych. Najczęściej obserwowanym procesem jest substancywizacja (np. *in charge – incarj, feel good – filgud*).⁹

Bardzo istotnymi zjawiskami wyrastającymi z sytuacji kontaktowej są obsolescencja (wychodzenie z użycia, dezaktualizacja) standardowej leksyki i releksyfikacja. W odróżnieniu od odmiany standardowej, gdzie charakterystyczna jest przewaga leksemów hindi, zapożyczeń sanskryckich czy persko-arabskich, w warstwie leksykalnej kolokwialnego hindi

⁹ Zapożyczone rzeczowniki angielskie w języku japońskim ulegają adiektywizacji i adwerbializacji, jednak następuje to w wyniku dodania odpowiednich sufiksów, np. –na (*romanchikku-na* ‘romantyczny’) czy też –ni (*romanchikku-ni* ‘romantycznie’). Cyt. za (Winford 2003: 50).

zapożyczenia leksykalne z języka angielskiego stanowią znaczącą grupę. Co więcej, masowe zapożyczenia z angielskiego przyspieszają dyferencjację leksykalną odmiany kolokwialnej i standardowej, powodując olbrzymi rozdźwięk między literackim standardem, a potocznym wariantem języka.¹⁰ W rezultacie przyczyniają się również do obsolescencji (dezaktualizacji) rodzimego leksykonu, bowiem, jak już wspomniano, słownictwo zapożyczone stopniowo wypiera słownictwo rdzenne. Istotny w tym względzie jest również fakt, że użytkownicy zanglicyzowanego hindi nie tworzą (za wyjątkiem neologizmów hybrydowych) nowych jednostek leksykalnych z istniejących leksemów leksyki standardowej. Ponieważ proces zapożyczania z angielskiego nasila się, może zatem przekształcić w releksyfikację, prowadzącą do sytuacji, w której leksemy wywodzące się z angielskiego będą stanowiły podstawę zasobu leksykalnego kolokwialnej odmiany hindi.¹¹ W chwili obecnej, najwłaściwszym wydaje się jednak stwierdzenie, że w pewnych kontekstach zachodzi co najwyżej releksyfikacja częściowa.

Na zakończenie warto się zastanowić także nad tym dlaczego poszczególne języki w różnym stopniu ulegają wpływowi obcojęzycznym. Intensywność kontaktu językowego bowiem tylko częściowo tłumaczy ten fenomen. Kluczowe dla zrozumienia, i uchwycenia specyfiki obszaru kontaktowego oraz danej sytuacji językowej (w tym podatności na zapożyczenia i wszelkiego rodzaju interferencje) wydają się być czynniki historycznojęzykowe oraz okoliczności natury pozajęzykowej takie jak: polityka językowa, puryzm oraz stosunek użytkowników do różnych odmian języka i języków, którymi się posługują. (Por. Thomason & Kaufmann 1988).

W przypadku hindi, które na przestrzeni dziejów masowo zapożyczało z innych języków (głównie perskiego i arabskiego) nie tylko słownictwo, ale także komponenty gramatyczne, tendencja do lingwistycznych pożyczek na trwałe wpisała się w zachowania językowe jego użytkowników. Z rozważań nad tematem wynika również, że ani odpowiednia glottopolityka, ani dbałość purystów o czystość języka, nie wpłynęły w znaczący sposób na zakres procesu zapożyczania z angielskiego. Co więcej, na kształtowanie się zanglicyzowanego hindi w istotnej mierze wpływ wywarło i nadal wywiera pozytywne nastawienie użytkowników względem tej odmiany hindi. Można powiedzieć, że obecną sytuację językową cechuje lingwistyczne *laissez-faire*. Jako że anglicyzacja kolokwialnego hindi jest procesem postępującym, nie będzie przesady w stwierdzeniu, że uformowanie się interjęzyka składającego się z komponentów obu języków w kontakcie jest już tylko kwestią czasu.

¹⁰ Należy pamiętać, że między standardową a zanglicyzowaną odmianą hindi istnieją również pewne różnice gramatyczne.

¹¹ Ma to miejsce na przykład w mieszanym języku *media lengua* (Ekwador), w którym strukturę gramatyczną tworzy język *keczua*, natomiast leksykę w 95 procentach stanowią leksemy hiszpańskie. (Por. Muysken 1981)

Tabela nr 1.: Adaptacja rzeczowników rodz. żeńskiego (subtyp z końcówką -ī).

RZECZOWN. ANG.	TRANSLIT. HINDI L.POJ. PRZYP. NIEZAL.	L. MN. PRZYP. NIEZAL.	L. MN. PRZYP. ZALEŻNY
ALERGY	<i>elarjī</i>	<i>elarjiyā</i>	<i>elarjiyō</i>
ASSEMBLY	<i>asēbalī</i>	<i>asēbaliyā</i>	<i>asēbaliyō</i>
BATTERY	<i>baiṭarī</i>	<i>baiṭariyā</i>	<i>baiṭaryō</i>
CD	<i>sīdī</i>	<i>sīdiyā</i>	<i>sīdiyō</i>
CELEBRITY	<i>selibriṭī</i>	<i>selibriṭiyā</i>	<i>selibriṭiyō</i>
CENTURY	<i>sēcurī</i>	<i>sēcuriyā</i>	<i>sēcuriyō</i>
DICTIONARY	<i>ḍikshanarī</i>	<i>ḍikshanariyā</i>	<i>ḍikshanariyō</i>
DUTY	<i>dyūṭī</i>	<i>dyūṭiyā</i>	<i>dyūṭiyō</i>
INDUSTRY	<i>inḍaṣṭrī</i>	<i>inḍaṣṭriyā</i>	<i>inḍaṣṭriyō</i>
KIDNEY	<i>kidnī</i>	<i>kidniyā</i>	<i>kidniyō</i>
LIBRARY	<i>lāibrerī</i>	<i>lāibreriyā</i>	<i>lāibreriyō</i>
etc.			

Tabela nr 2.: Adaptacja rzeczowników rodz. żeńskiego (subtyp z końcówką spółgłoskową)

RZECZOWN. ANG.	TRANSLIT. HINDI L.POJ. PRZYP. NIEZAL.	L. MN. PRZYP. NIEZAL.	L. MN. PRZYP. ZALEŻNY
APPEAL	<i>apīl</i>	<i>apīlē</i>	<i>apīlō</i>
BRAKE	<i>brek</i>	<i>brekē</i>	<i>brekō</i>
DEVICE	<i>ḍivāis</i>	<i>ḍivāisē</i>	<i>ḍivāisō</i>
HEADLINE	<i>hedlāin</i>	<i>hedlāinē</i>	<i>hedlāinō</i>
ITEM	<i>āiṭam</i>	<i>āiṭamē</i>	<i>āiṭamō</i>
LIGHT	<i>lāiṭ</i>	<i>lāiṭē</i>	<i>lāiṭō</i>
VOTE	<i>voṭ</i>	<i>voṭē</i>	<i>voṭō</i>
WEBSITE	<i>vebsāiṭ</i>	<i>vebsāiṭē</i>	<i>vebsāiṭō</i>
etc.			

Tabela nr 3.: Adaptacja rzeczowników rodz. męskiego

RZECZOWN. ANG.	TRANSLIT. HINDI L.POJ. PRZYP. NIEZAL.	L. MN. PRZYP. NIEZAL.	L. MN. PRZYP. ZALEŻNY
AREA	<i>eriyā</i>	<i>eriye</i>	<i>eriyō</i>
FORMULA	<i>fārmīlā</i>	<i>fārmīle</i>	<i>fārmīlō</i>
CAMERA	<i>kaimarā</i>	<i>kaimare</i>	<i>kaimarō</i>
FORMULA	<i>fārmīlā</i>	<i>fārmīle</i>	<i>fārmīlō</i>
DIPLOMA	<i>ḍiplomā</i>	<i>ḍīplome</i>	<i>ḍīplomō</i>
DRAMA	<i>ḍrāmā</i>	<i>ḍrāme</i>	<i>ḍrāmō</i>
SOFA	<i>sofā</i>	<i>sofe</i>	<i>sofō</i>
etc.			

Bibliografia

- Annamalai, E. 2004. "Nativization of English in India and its effect on multilingualism." *Journal of Language and Politics* 3(1), pp. 151-162.
- Haugen, E. 1950. "The analysis of linguistic borrowing." *Language* 26, pp. 210-231.
- Haugen, E. 1953. *The Norwegian language in America : A study in bilingual behavior. Vol.1: The bilingual community; Vol. 2: The Amercian dialects.*
- Kachru, B. B. 1978. "Code-mixing as a communicative strategy in India." w: Alatis, J. E. (ed.) 1978, pp. 107-124.
- Kachru, B. B. 1986a. *The Alchemy of English : the spread, functions and models of non-native Englishes.* Oxford: Pergamon Press.
- Kachru, B. B. 1994. "Englishization and contact linguistics." *World Englishes* 13, pp. 135-54.
- Kachru, Y. 1989b. "Corpus planning for modernization: Sanskritization and Englishization of Hindi." *Studies in the Linguistic Sciences* 19(1), pp. 153-164.
- Muysken, P. 1981. "Halfway between Quechua and Spanish: The case for relexification." w: Highfield, A. & Valdman, A. (eds.), *Historicity and variation in creole studies.* Ann Arbor: Karoma, pp. 52-78.
- Myers-Scotton, C. 2002. *Language contact: Bilingual encounters and grammatical outcomes.* Oxford: Oxford University Press.
- Pandit, I. 1986. *Hindi English code switching. Mixed Hindi English.* Delhi: Datta Book Centre.
- Sankoff, G. 2001. "Linguistic Outcomes of Language Contact." w: Trudgill, P., Chambers, J. & Schilling-Estes, N. (eds.) *Handbook of Sociolinguistics.* Oxford: Basil Blackwell, pp. 638-668.
- Shetty, M. "Language Contact and the Maintenance of the Tulu Language in South India." *Texas Linguistic Forum* 47, pp. 183-195.
- Stasik, D. 1994. *Podręcznik języka hindi, cz.1.* Warszawa: Dialog.
- Stasik, D. 1997. *Podręcznik języka hindi, cz.2.* Warszawa: Dialog.
- Stasik, D. 1998. *Język hindi.* Warszawa: Dialog
- Thomason, S. G. & Kaufman T. 1988. *Language Contact, Creolization and Genetic Linguistics.* Berkeley: University of California Press.
- Thomason, S. G. 2001. *Language contact.* Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Tivārī, M. 1966. *Hindī bhāṣā par fārsī aur āgrezī kā prabhāv* (Persian and English influence on Hindi). Benaras: Nagari Pracharani Sabha.
- Verma, S. K. 1976. "Code-Switching: Hindi-English." *Lingua* 38, pp. 153-165.
- Weinreich, U. 1953/1968. *Languages in contact: Findings and problems* New York: Linguistic Circle of New York. [Reprinted 1986] The Hague: Mouton.
- Winford, D. 2003. *An introduction to contact linguistics.* Blackwell Publishing, Ohio State University.
- Zabrocki, L. 1963. *Wspólnoty komunikatywne w genezie i rozwoju języka niemieckiego.* Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.